

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

Facultad de Bellas Artes de San Carlos - Departamento de Conservación y Restauración de Bienes Culturales

EL PÚBLICO Y LAS OBRAS DE ARTE CONTEMPORÁNEO: UN ANÁLISIS DE LA RELACIÓN ENTRE LA FUNCIÓN EDUCADORA Y CONSERVADORA DEL MUSEO

Doctoranda: Flavia Parisi
Directora: Rosario Llamas-Pacheco

Valencia, 2020

Universitat Politècnica de València
Facultad de Bellas Artes
Departamento de Conservación y Restauración de Bienes Culturales

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

EL PÚBLICO Y LAS OBRAS
DE ARTE CONTEMPORANEO
Un análisis de la relación entre la función
educadora y conservadora del museo

Doctoranda: Flavia Parisi

Directora: Prof. Dra. Rosario Llamas Pacheco

Memoria presentada en el
Departamento de Conservación y Restauración de Bienes Culturales
de la Universitat Politècnica de València para optar al grado de
Doctor. Programa: Conservación y Restauración
de Bienes Culturales.

València, Abril 2020

Resumen

Esta tesis propone un análisis de los desafíos que plantea la compleja relación entre el público y las obras de arte contemporáneo, tanto en el plano conceptual como en el material. En particular, con esta investigación se ha procurado juntar la perspectiva de la conservación, tradicionalmente centrada en las necesidades de las obras, con la de la educación y la mediación cultural, tradicionalmente centrada en las necesidades de los visitantes.

A través de un estudio exploratorio en los campos de la conservación, museología, historia del arte, educación y museografía, se han analizado los procesos que influyen en la pérdida de valor de la especificidad de la obra de arte, y en la consiguiente dificultad de indagación de sus significados por parte del público. Al respecto se ha estudiado y valorado el potencial de la conservación como campo de conocimientos capaz de responder a esta dificultad, y de proporcionar al público las herramientas teóricas necesarias para el análisis y la comprensión de las obras.

Con respecto a la perspectiva centrada en las exigencias del público, el estudio destaca la necesidad, para todos los profesionales museísticos, de reconocer las características de los diversos tipos de público y los medios de investigación existentes en el ámbito de los estudios sobre los visitantes.

En cuanto a la perspectiva de las obras, la tesis analiza las posibles consecuencias físicas y conceptuales causadas por la falta de comprensión del significado de las obras por parte de los visitantes, así como los medios y estrategias adoptados por los museos, que puedan, según los casos, desafiar o facilitar la relación entre el público y las obras.

Por último, el estudio alienta el desarrollo de aquellas experiencias en las que se pueda concretar una colaboración conjunta entre las profesiones de la conservación y los profesionales de educación, tanto a nivel teórico como práctico, con el fin de favorecer la comprensión de las obras de arte contemporáneo.

El estudio ha sido conducido mediante la exploración de numerosos métodos de investigación, viajando a través de la consulta de una amplia gama de fuentes, desde publicaciones científicas, hasta artículos de prensa, entrevistas con profesionales de conocidos museos europeos, encuestas en línea y producción de vídeos.

Resum

Aquesta tesi proposa un anàlisi dels reptes que planteja la complexa relació entre el públic i les obres d'art contemporani, tant en el pla conceptual com en el material. En particular, amb aquesta investigació s'ha procurat ajuntar la perspectiva de la conservació, tradicionalment centrada en les necessitats de les obres, amb la de l'educació i la mediació cultural, tradicionalment centrada en les necessitats dels visitants.

A través d'un estudi exploratori en els camps de la conservació, museologia, història de l'art, educació i museografia, s'han analitzat els processos que influïxen en la pèrdua de valor de l'especificitat de l'obra d'art, i en la consegüent dificultat d'indagació dels seus significats per part del públic. Respecte d'això s'ha estudiat i valorat el potencial de la conservació com a camp de coneixements capaç de respondre a aquesta dificultat, i de proporcionar al públic les ferramentes teòriques necessàries per a l'anàlisi i la comprensió de les obres.

Respecte a la perspectiva centrada en les exigències del públic, l'estudi destaca la necessitat, per a tots els professionals museístics, de reconèixer les característiques dels diversos tipus de públic i els mitjans d'investigació existents en l'àmbit dels estudis sobre els visitants.

Pel que fa a la perspectiva de les obres, la tesi analitza les possibles conseqüències físiques i conceptuals causades per la mancança de comprensió del significat de les obres per part dels visitants, així com els mitjans i estratègies adoptades pels museus, que pugen, segons els casos, desafiar o facilitar la relació entre el públic i les obres.

Finalment, l'estudi encoratja el desenrotllament d'aquelles experiències en què es pugui concretar una col·laboració conjunta entre les professions de la conservació i els professionals d'educació, tant a nivell teòric com pràctic, per tal d'afavorir la comprensió de les obres d'art contemporani.

L'estudi ha sigut conduït mitjançant l'exploració de nombrosos mètodes d'investigació, viatjant a través de la consulta d'un àmplia gamma de fonts, des de publicacions científiques, fins a articles de premsa, entrevistes amb professionals de coneguts museus europeus, enquestes en línia i producció de vídeos.

Sommario

Questa tesi propone un'analisi delle sfide poste dal complesso rapporto tra pubblico e opere d'arte contemporanea, sia a livello concettuale che materiale. In particolare, questa ricerca ha cercato di coniugare la prospettiva della conservazione, tradizionalmente incentrata sulle esigenze delle opere, con quella dell'educazione e della mediazione culturale, tradizionalmente incentrata sulle esigenze dei visitatori.

Attraverso uno studio esplorativo nei campi della conservazione, della museologia, della storia dell'arte, dell'educazione e della museografia, sono stati analizzati i processi che influenzano la perdita di valore della specificità dell'opera d'arte e la conseguente difficoltà per il pubblico di indagarne i significati. Sono state inoltre studiate e valorizzate le potenzialità della conservazione come campo di conoscenza in grado di rispondere a questa difficoltà e di fornire al pubblico gli strumenti teorici necessari per l'analisi e la comprensione delle opere.

Per quanto riguarda la prospettiva incentrata sulle esigenze del pubblico lo studio evidenzia la necessità per tutti i professionisti del museo di riconoscere le caratteristiche dei vari tipi di pubblico e i mezzi di ricerca esistenti nel campo degli studi sui visitatori.

Rispetto alla prospettiva incentrata sulle opere, la tesi analizza le possibili conseguenze fisiche e concettuali causate dalla mancata comprensione da parte dei visitatori del significato delle opere, e i mezzi e le strategie adottate dai musei, che possono, a seconda dei casi, mettere in discussione o facilitare il rapporto tra il pubblico e le opere.

Lo studio, infine, incoraggia lo sviluppo di quelle esperienze in cui si possa concretizzare una collaborazione congiunta tra professionisti della conservazione e professionisti dell'educazione museale, sia a livello teorico che pratico, con l'obiettivo di favorire la comprensione delle opere d'arte contemporanea.

Lo studio è stato condotto attraverso l'esplorazione di numerosi strumenti di ricerca, dalle interviste a professionisti di noti musei europei, ai sondaggi online e alla realizzazione di due brevi video, sino alla consultazione di fonti molto diverse, dalle pubblicazioni scientifiche agli articoli di stampa.